Пам'ятайте про Україну!

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: "Svoboda" 30 Montgomery Street Jersey City, N.J. 07302
Телефони: (201) 434-0237 (201) 434-0807 (201) 434-3036
УНСоюз: (201) 451-2200

РІК XC. Ч. 151. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК. ЧЕТВЕР, 11-го СЕРПНЯ 1983 ЦЕНТІВ 25 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, THURSDAY, AUGUST 11, 1983 No. 151. VOL. XC.

СУФА виготовив коверт з приводу 70-річчя Пласту



Ювілейний коверт СУФА

Відень, Австрія — Постійно активний Союз Українських Філателістів Австрії під головуванням Бориса Ямінського, випустив тепер з приводу святкування Українського Пласту окремий коверт з кольоровою світлиною піднесення прапору в пластовому таборі та офіційною відзнакою 70-річчя і Ювілейних Міжкрайових Пластових Зустрічей. Коверт матими ще і надзвичайну поштову печатку з портретом основника Українського Пласту д-ра Олександра Тисовського на тлі пластової лілеї для відзначення 15-річчя його смерти, що припадає в тому році. Печатку буде прибивати австрійська пошта в дні 26-го листопада ц.р. Як відомо, д-р О.Тисовський похований на кладовищі у Відні, де він провів останні роки свого життя.

Графічне оформлення ювілейного коверту виконав Едвард Штайнгаґен, активний член СУФА та відомий мистець, а коротку історію пластової організації, що поміщена на відворотній стороні коверту в українській та англійській мовах, виготовлено за текстом ред. Ольги Кузьмович.

Ювілейний коверт появився саме напередодні Ювілейної Міжкрайової Зустрічі в Західній Німеччині, якою закінчуються святкування 70-річчя Українського Пласту.

П. Плішка виступить вперше на Союзівці



Павло Плішка



Тома Гриньків

Союзівка. — Цього тижня гості на цій оселі УНСоюзу, насолоджуватимуться, а багато-багато інших поспішатиме приїхати на оселю, щоб послухати концерт ведучого співака Метрополітальної опери в Ню Йорку баса Павла Плішку, якому акомпаньюватиме відомий піяніст Тома Гриньків.

Концерт П.Плішки відбудеться у суботу, 13-го серпня, в год. 8:30 вечора в охолоджуваній залі „Веселка". Після концерту, як завжди, — забава, що розпочнеться в 10-ій год. вечора, на якій гратиме оркестра Аліка і Дорка.

У п'ятницю, 12-го серпня, в 8-ій годині вечора — програма учасників Курсів українського народного танку на Союзівці під керівництвом Петра Марунчака. Того ж дня увечері відбудеться забава, на якій до танців гратиме оркестра Аліка і Дорка. Конферансьє на концерті — Аня Дидик.

У неділю, 14-го серпня, в залі „Веселки" буде виставка творів мистця Михайла Мороза, а увечорі цього дня там же відбудеться авторський вечір композитора Леоніда Вербицького при співучасті солістки Евеліни Белюць.

Появилися нові книжечки для дітей Р. Чумак-Горбач

Торонто, Онт. — Виданням „Доброї Книжки" і „Гуртка Прихильників Української Дитини" авторства Роми Чумак-Горбач тут появилися дві мініятюрні барвисті книжечки для дітей.

Перша з цих книжечок — Світ Дитини ч. І п.з. „Якого це кольору" допоможе малятам швидко вивчити різні кольори. Друга — Світ дитини ч. 2 п. з. „Раз, два, три" в доступній формі навчить дитину чисел. В одній і другій книжечках є віршики відомих поетів. Фінансово у виданні першої книжечки допомогли Фундація „Прометей" ім. Степанії Швед і Степана Онищука.

Досі з цього видавництва вийшли такі книжечки: „Казка про грибка Жовту Шапочку" Г. Матушевської, „Українське дошкілля — ілюстрований збірник виховних матеріялів", „Українські діти — наше майбутнє — антологія творів української літератури про дитину", „Меч і книга" В.Барагури, оповідання для молоді, „Зоряний Корсар" О. Бердника".

Дві згадані книжечки — кожна по 2 доляри 50 центів — можна замовляти, написавши на адресу: Children's Care Group, 16 Rivercrest Road, Toronto, Ontario, M6S 4H3, Canada.

ВІЙСЬКОВИЙ РЕЧНИК ІРАКУ заявив у неділю в Багдаді, що іракські та іранські війська продовжують запеклі бої на північному і центральному відтинках фронту вже понад два тижні після початку нового великого наступу іранської армії. Про успіхи і втрати на полях боїв повідомлення обидвох воюючих сторін є сильно суперечливі, і кожна із сторін подає лише втрати ворога, замовчуючи свої власні. Фактом є, що бої є запеклі, автрати по обидвох сторонах великі.

ОБВИНУВАЧУЮТЬ РОСІЙСЬКУ ЦЕРКВУ В ПОРУШУВАННІ РЕЛІГІЙНИХ ПРАВ

Ванкувер, Канада. — Шостій Асамблеї Світової Ради Церков, яка проходить у Ванкувері, два совєтські дисиденти написали листи, обвинувачуючи совєтських лідерів у порушуванні релігійних прав.

Листи були послані генеральному секретареві Ради Филипові Поттерові та іншим церковним офіційним особам. Автори листів закликають Асаблею виступити з протестом проти совєтських репресій і в захист тих, які терплять від цих репресій. Але речник Ради повідомив, що підняті в листах питання не будуть розглядатися на Асамблеї.

Листи від диякона Російської Православної Церкви Владіміра Русака і групи дисидентів, яка називається Християнський комітет оборони віруючих в СССР, відновили знову справу прав людини. Деякі критики обвинувачують Раду в тому, що вона надзвичайно швидко реаґує і осуджує певні уряди, наприклад, у Південній Африці, за порушення прав людини чи релігійних прав, але майже ігнорує протести проти набагато негуманніших порушень таких же прав у країнах комуністичного бльоку.

Офіційні особи Ради часто пояснюють такий різний підхід до подібних справ тим, що у випадку Совєтського Союзу найефективнішими методами є діяти спокійно за кулісами в порозумінні з дозволеною урядом Російською Православною Церквою, яка належить до Ради. Вони також говорять, що відкрита критика Совєтського Союзу лише погіршил„ положення релігійних віруючих у Совєтському Союзі.

Листи дисидентів торкують це питання. Вони говорять, що офіційна Російська Православна Церква нікого не представляє, крім хіба каральних органів КҐБ і совєтський пропагандивний апарат. Саме таким цілям і служить совєтська делегація Російської Православної Церкви на дану Асамблею. Тоді, як совєтські власті „здійснюють політику геноциду" проти віруючих у себе в країні, офіційні представники так званої Російської Православної Церкви говорять на Асамблеї про свободу релігії в СССР і дусять вільний голос про переслідування віри в комуністичних країнах.

ФОНД НТШ ДОСЯГНУВ 109,000 ДОЛЯРІВ

Ню Йорк, Н.Й., — З канцелярії НТШ, яка саме почала урядувати тут в своєму новому приміщенні під адресою 63 Четверта Авеню, повідомляють, що проголошена в „Ювілейних Вістях НТШ", які появилися, як окрема чотиристорінкова вкладка до „Свободи" з 26-го липня ц.р., кампанія за зібрання чвертьмільйонового фонду на сплату нового дому й скріплення науково-дослідчої та репрезентаційно-інформативної праці, досягла вже імпонуючої суми 109,000 долярів.

Цю суму склали 77 осіб і установ-фундаторів, пожертви яких виносили по 1,000 долярів або більше, 11 меценатів, які склали від 500 дол. до 999 долярів, три добродії, що склали від 250 до 499 долярів та сім жертводавців, які зложили менші датки, разом 98 осіб.

Список більшости цих жертводавців був поміщений в загальних „Ювілейних Вістях НТШ". Тому що в цьому списку знайшлися деякі пропуски й неточності, канцелярія НТШ прохає вибачення в тих, до яких вони відносяться й інформує що: пожертву в сумі 550 дол. (не 525 дол.,як подано), що їх переслала д-р Стефанія Бережницька у століття смерти батька проф. Михайла Тершаківця, склали: д-р Андрій і Таня Тершаківці (200 дол.), інж. Роман і Марія Гавриляки (100 дол.), д-р Юрій і Стефанія Бережницькі (100 дол.), архітект Іван Бережницький, Олесь і Олена Микитюхи і д-р Юрій Тершаковець, мол., по 50 долярів. Пожертва, яку подано в сумі 16,000 дол., яку із спадщинної маси св.п. Лонгина Давидовича переслав до НТШ адвокат д-р Ілля Мула з Чикаґо, на ділі виносить 16,519 дол. (У „Вістях" подано також помилково прізвище покійного жертводавця, як Даниловича). Пожертву в сумі 1,000 дол. склала Шевченківська Фундація в Чикаґо.

Крім цього не надруковано у „Ювілейних Вістях" часово першої пожертви в сумі 1,000 дол., що їх склала Українська Щадниця „Певність" в Чикаґо, президентом якої є д-р Юліян Куляс. Помилково до першого списку жертводавців не ввійшли також такі пожертви: 1,000 дол. від Марії Музички 150 дол., від Ліґи Американських горожан українського походження в Чикаґо, пересланих Володимиром Ничаєм, та Архиєпископа Марка Гундяка в сумі 100 дол.; адвоката д-ра Романа Олесницького в сумі 100 дол. і д-р Татіяна Цісик в сумі 50 дол.

Також поминено ім'я д-ра Ю. Куляса, голови Асоціяції Українських Щадниць, із складу Почесного комітету, що постав у 110-річчя НТШ, проф. д-ра Володимира Стойка із складу Комісії наукового конґресу, що з нагоди ювілею відбудеться в Ню Йорку, у новонабутім домі НТШ в днях 4 - 6-го листопада 1983 року, і Лідії Осінчук, заступниці голови Комісії ювілейної Зустрічі-бенкету.

В раніше згаданому списку пожертв належало відмітити, що пожертва в сумі 2,000 дол. була зложена великою добродійкою НТШ Софією Дмитренко з Міннеаполісу для утривалення пам'яті її мужа св. п. інж. Василя Дмитренка. Також пожертва в сумі 1,000 дол., зложена д-р Марією Слиж-Фішер була складена на утривалення пам'яті її недавно померлого брата св. п. д-ра Антона Слижа.

Були ще й менші пропуски, які, як і попередні, трапилися без будь-чиєї вини: пропущення святочного привіту від голови Українського Братського Союзу Івана Олексина; пропущення емблеми НТШ, роботи мистця Якова Гніздовського; помилкового подання числа „зіп коду" нової адреси, яку подано зі старої адреси 10014, замість 10003. Із-за браку місця не поміщено деяке число менших пожертв, які знайдуться у черговім випуску „Ювілейних Вістей НТШ".

Президія НТШ складає щиру подяку щедрим жертводавцям за їх зрозуміння для потреб НТШ і його завдань у новому вже 12-му десятиріччі служби українській науці й народові.

ЧИКАҐО ГОТУЄТЬСЯ ДО ВАШІНҐТОНУ

Чикаґо, Ілл. — Окружний Комітет відділів УНСоюзу рішив взяти участь у Маніфестації в пошану жертв Великого голоду, що відбудеться у Вашінґтоні в неділю, 2-го жовтня.

Зголошення охочих взяти участь слід подавати письмово або телефонічно на адресу: Selfreliance Credit Union 2351 W. Chicago Ave., Chicago. Ill. 60022; Tel.: (312) 489-0520. Кошти автобусу будуть подані своєчасно.

В СССР ЗНОВ ЗАГОВОРИЛИ ПРО ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЮ

Москва, СССР. — Спеціяльний закритий лист для вищого партійного керівництва СССР був розісланий останніми днями в партійні осередки з вимогою рішуче боротися з бюрократією для покращання ефективности виробництва.

Лист також вимагає проводити такі заходи повсюдно і повсякчасно, а також дає настанови розширення уповноважень та ініціятиви на місцях, тобто на окремих підприємствах, не чекаючи вказівок згори.

Текст листа говорить, що основною „гальмою" промислового виробництва були централізовані пункти управління, а не тільки такі фактори, як погода, погіршення умов на шахтах, невідповідне фінансування, погана мережа транспортових артерій і брак трудової дисципліни.

У дійсності цей партійний документ говорить, що бюрократія, вчепившися за економічну систему, розроблену півстоліття тому Сталіном, який вважав робітників „гвинтиками в економічному механізмі" замість надання їм простору в їх творчих здібностях, несе головну відповідальність за байдуже відношення робітників до їх праці, а в кінцевому результаті за сповільнення в рості.

Меморандум на 30 сторінках був складений Сибірським відділом Академії Наук у Новосибірську. Він був представлений на розгляд економічної конференції у квітні та переданий західнім кореспондентам минулого тижня. Фотокопія документу, отримана офіційно від совєтських урядових джерел, показує, що початково вона розповсюджувалася лише в 70 примірниках з позначкою „для службового вжитку".

Подання меморандуму до відома наступило тиждень після проголошення експериментальних заходів надання деяким галузям промисловости більших прав і більшої ініціятиви в керівництві виробництвом.

Як відомо, спроби оживити занепадаючу совєтську економіку робив ще Нікіта Хрущов в 1960 роках, а потім і Н. Косиґін у 1970 роках, але також відомо, що ці стерильні заходи ні до чого доброго не довели. Наскільки щирими, а не поверховним маскарадом є теперішні заходи, покаже майбутнє.

І одна людина може впливати на публічну опінію

Джерзі Сити, Н.Дж. — До редакції „Свободи" читачі переслали декілька листів, Івана Дуркоти з Виппані, Н.Дж., що їх помістила газета „Дейлі Рекорд".

У своїх листах до редакції І.Дуркота звертає увагу на хитрий пропаґандивний трюк Юрія Андропова із запрошенням на поїздку до СССР малої американської дівчинки Саманти Смит та наївне захоплення тим не лише Саманти і її батьків, але й тих журналістів, що так точно описували її поїздку по СССР та враження із зустрічі з „народом таким як ми".

Інший лист І.Дуркоти поміщений на сторінках „Дейлі Рекорд" торкається пастирського листа американських єпископів проти зброєння та перестерігає перед т.зв. „мирними інтенціями" уряду СССР.

Всі листи до редакції І. Дуркоти, що їх помістили газети,витримані в чемному, але переконливому тоні. Вони вказують на те, як конечною є постійна та наполеглива реакція українців до кожної події, що торкається совєтсько-американських відносин та українського питання у їхньому контексті.

У світі

МІНІСТЕР ЗАКОРДОННИХ СПРАВ ФРАНЦІЇ Кльод Шессон заявив у понеділок, 8-го серпня, що ЗСА не консультувалися з Францією перед тим, як посилати свої розвідувальні літаки типу АВАКС та інше військове спорядження для допомоги Чадові в його боротьбі з підтриманими Лівією заколотниками. В той самий час Шессон остеріг лівійського лідера Муаммара Каддафі не вмішуватися глибше в боротьбу своєю дальшою підтримкою заколотницьких сил колишнього президента Чаду Ґукуні Уеддеї. Шессон привітав ЗСА з їх готовістю допомагати Чадові, але одночасно завважив, що вони могли зробити це скоріше, особливо в економічній ділянці, і висловив надію, що вони зроблять це в майбутньому.

З КАМЛЯПУРУ, ІНДІЯ, повідомляють, що в центральному стейті Індії Уттар Прадеш триденні безперервні мусонові дощі викликали розливи рік, які затопили обширні простори густозаселеної долини ріки Ганг. Населення рівнинної долини з надією або страхом чекає кожного року мусонових дощів, які можуть принести бажану вологу і врожаї або надмір дощів, а з цим і знищення врожаїв, худоби, а часом і забрати сотні або і тисячі людських жертв. І так з поконвіків кожного року повторюється та сама історія: урожай і життя або нещастя і смерть.

ОФІЦІЙНЕ ПРЕСОВЕ АҐЕНТСТВО ЛІВІЇ повідомило в понеділок, 8-го серпня, що лівійське летунство дістало наказ збивати будь-який американський розвідувальний літак, який „діє" над лівійською територією. Не ясно, чи вислів „діє" відноситься тільки до літаків, які будуть діяти над територією Лівії, чи і до тих, які будуть спостерігати за лівійською територією з сусідніх країн. Державний департамент заявив у суботу, що американські літаки не залітатимуть на лівійську територію, а літатимуть з Судану на південних схід від Лівії.

ЗАХІДНІ КОРЕСПОНДЕНТИ повідомляють з Абіджану, Берег Слонової Кости, що лівійські літаки прибувають до Верхньої Вольти правдоподібно з вантажем військового призначення для підтримки нового уряду, який повстав у результаті військового перевороту в кінці минулого тижня. Дипломати повідомляють з Уаґадуґу, столиці Верхньої Вольти, що військові лівійські літаки приземлялися на летовиці в Уаґадуґу ще минулого тижня і в понеділок цього тижня. Капітан Томас Санкара, який захопив владу минулої п'ятниці, заявив, що він проводитиме курс політики неприєднання.

БЕЙРУТСЬКЕ РАДІО ПОВІДОМИЛО, в понеділок, 8-го серпня, що ворогуючі палестинські групи продовжують завзяту боротьбу в східньоливанській долині Бекаа. В той час, як палестинці продовжують воювати між собою, спеціяльний посланець президента Роналда Реґена на Близький Схід Роберт МекФарлейн продовжує свої старання у напрямі мирного полагодження ливанської проблеми. В неділю він прибув до Савдійської Арабії, а в понеділок зустрівся з новим послом цієї країни у Вашінґтоні, принцом Бандаром ібн Султаном.

ФРАНЦІЯ І ЗСА ДОПОМАГАЮТЬ ЧАДОВІ

Нджамена, Чад. — Західні кореспонденти і дипломати повідомляють, що Лівія кинула кольони своїх танків і піхоту в напрямі північного лівійського міста-оази Фая-Ляржо у вівторок, 9-го серпня, загрожуючи урядовому чадському ґарнізонові, який обороняє місто.

Якщо Лівія вирішила посилити свій натиск повалити підтримуваний Заходом уряд президента Гіссена Габре, то „гра закінчена", — заявили джерела західніх розвідок. Законний уряд Чаду веде війну проти заколотників на чолі з колишнім президентом Ґукуні Уеддеї, якого підтримує лідер Лівії полковник Муаммар Каддафі.

В Парижі міністер оборони Франції повідомив, що на прохання президента Габре Франція посилає до Чаду відділ парашутистів у кількості 180 вояків як інструкторів для урядових чадських військ. Повідомлення говорить, що ці війська посилаються з Центральної Африканської Республіки і що вони не будуть брати участи безпосередньо в боях. Повідомлення міністра оборони Шарля Ерню супроводилося посиланням на зобов'язаність Франції виступити в обороні Чаду згідно з військовим договором з 1976 року між цими двома країнами. Також ЗСА продовжують висилку зброї до Чаду.

Західні дипломати і міністер інформації Чаду повідомили, що в понеділок Лівія поновила бомбардування Фая-Ляржо і продовжувала у вівторок. Важко говорити в даний час про серйозність положення на фронті боїв. Лівія вже давно прямо підтримує заколотників з повітря і наземними силами. Франція і ЗСА тільки останнім часом вислали деяку допомогу урядовим військам зброєю і транспортними засобами.

Останні повідомлення говорять, що Габре має намір відвести свої війська з Фая-Ляржо ще перед генеральним наступом заколотників і лівійців. Сили Габре дорівнюють приблизно 2,000 війська, а сили заколотників 3,000 з 2,000 лівійців протистоять оборонцям Фая-Ляржо. Приблизно 2,000 заїрського війська, союзників Чаду, розташовані в околицях столиці Нджамени і покищо далекі від поля бою.

В ПОЛЬЩІ ПРИПИНИЛИСЯ ПЕРЕГОВОРИ

Варшава, Польща. — Високий церковний речник польської Католицької Церкви заявив у понеділок, 8-го серпня, що примас Польщі кардинал Юзеф Ґлемп припинив переговори про широкорозреклямовану спільну церковно-урядову програму допомоги сільському господарству і відмовився знову зустрітися з польським лідером Войцехом Ярузельським тому, що кардинал розчарований відмовою польського уряду розглянути його заяви відносно прав людини.

Церковні джерела говор'ять, що кардинал розчарований з огляду на маніпуляції польських властей законами країни і недотримання слова, бо Ярузельскі „порушив дану двічі обіцянку Папі скасувати військовий стан", але схвалені парляментом останнім часом нові суворі закони ніяк не стали кращими від законів військового стану.

Припинення переговорів про програму допомоги сільському господарству, яка мала на меті заснування церковного фонду з цією метою, правдоподібно спровоковане урядом. Уряд перед тим хитався у своїх рішеннях вступати в такі далекосяжні відносини з Церквою, чи ні. Спочатку уряд ніби погодився, а тепер заявляє, що програма знаходиться щойно в стадії обговорення, а переговори можуть натрапити на багато важких місць. Справа заключається в тому, що допомога церкви сільському господарству може збільшити її ідеологічний вплив на селян, чого боїться і не бажає комуністичний уряд.

Церква вкладе в програму приблизно два більйони долярів, які вона отримає із закордону, і буде вільно розпоряджатися цими фондами, а роля уряду зведеться тільки до дозволу здійснити цей проєкт.

У всіх цих складних обставинах, як заявили церковні джерела, Ярузельскі змушений, згідно з його власними словами „брати до уваги братні країни", маючи на увазі, що він є під тиском совєтського сусіда.

Тим часом до Варшави прибув американський сенатор Кристофер Додд на триденні переговори з польським урядом і Католицькою Церквою про взаємні зв'зки і дальшу поправу положення в самій Польщі і відносин між Польщею та ЗСА.

В Америці

У ПОНЕДІЛОК ВСІ ВЕЛИКІ американські банки підвищили рівень відсоткової стопи для упривілейованих клієнтів з 10,5 відсотків до 11 відсотків. Підвищення відсоткової стопи, яке банки використовують як широку базу позичок для промисловости і торгівлі, понизило ціни як на ринку вартісних паперів, так і на фінансовій біржі.

ПРЕЗИДЕНТ РОНАЛД РЕҐЕН повідомив лідерів Конґресу в понеділок, 8-го серпня, про те, що розміщення американської військової техніки поблизу кордонів Чаду для допомоги цій країні подолати підтримуваних Лівією заколотників буде лише „на обмежений період для того, щоб задовільнити термінову потребу, викликану теперішньою ситуацією". У своєму листі Президент формально повідомляє про це, що вже зроблено в останніх кількох днях: послано до Єгипту два розвідувальні літаки типу АВАКС з відповідною охороною винищувачів типу Ф-15 і належною наземною обслугою.

З КЕНЗАС СИТІ ПОВІДОМИЛИ в понеділок, 8-го серпня, що суд у цьому місті присудив 500,000 долярів винагороди за образу і відшкодування жінці Кристін Крефт, яка заявила, що її зняли з телевізійної програми тому, що її працедавці вважали її „занадто старою і непривабливою та що вона не достатньо поважала мужчин". Цей випадок викликав загальне зацікавлення тому, що ставить питання про законність вимог працедавців задовільняти критерії фізичної привабливости при поступленні на працю до телевізійних компаній. Керівники телебачення і деякі експерти права сказали, що рішення суду завдає їм клопоту, але захисники прав жінок вважають цей випадок перемогою жінок, які працюють на телебаченні.

НОВИЙ НАЧАЛЬНИК ГЕНЕРАЛЬНОГО ШТАБУ американської армії генерал Джан А. Викгем сказав у понеділок, 8-го серпня, що погана дія зброї та спорядження в його військах у великій мірі викликані недоліками перевірки в американській військовій промисловості. Наприклад, сказав генерал, п'ять невдач у 16-ох пробних польотах ракет типу Першінґ-2 були викликані помилками, зробленими виробником корпорацією Мартин Марієтта в Бетезда, Мериленд.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893

Svoboda USPS (30-420 ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302.

Subscription: 1 year — $40.00, 6 months — $22.00, 3 months — $12.00 UNA members $1.25 a month. Change of address — $1.00. Make check or money orders payable to "Svoboda".

Postmaster: Send address changes to:

"Svoboda" • P.O. Box 346 • Jersey City, N.J. 07303

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Статті і дописи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00. Для членів УНСоюзу $1.25 місячно. За кожну зміну адреси - $1.00. Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Яка справжня ставка Москви в Центральній Америці

Президент Реґен і всі інші члени його Уряду щоденно повторяють, що поширювання „революції" в Центральній Америці є інспіроване і підсилюване Совєтським Союзом і його сателітом — Кубою.

Одначе вашінґтонський кореспондент „Ню Йорк Таймсу" Леслі Ґелб наводить ряд голосів різних американських спеціялістів, які переконані, що Москва є куди більш обережна в її політичних потягненнях в Центральній Америці, ніж це загально думається. І так, проф. Роберт В. Токер з університету Джанс Гопкінс частинно поділяє погляд Уряду, але твердить, що насправді підтримка Москви є більш „формальна" ніж дійсна. Правдоподібно, — він твердить, що Москва підшепнула Кубі: „Іди але обережно, і не попадай в клопоти". Якщо б Куба і Нікараґуа попали в мілітарний конфлікт з Америкою, то Москва, хоча і собі бажала б туди приєднатися, на побажанні і закінчилося б.

Ще інший спеціяліст Дімітрі Сімес з Карнеґі Евдовмент для міжнародного миру, є цієї самої думки, що СССР є більш обережний ніж це загально на Заході вважають. Вправді, Кремль дуже часто заявляє про свої „братерські симпатії для революційних рухів" в Центральній Америці, але це все; він твердить, що Москва не підійметься в ніякому разі жадних мілітарних кроків для рятування Нікараґуа чи Ель Сальвадору.

Недавно Сі-Ай-Ей у своєму звідомленні ствердила, що як Москва, так і Гавана стараються переконати прокомуністичних повстанців в Ель Сальвадорі, щоб вони розпочали переговори з урядом хоч би тому, щоб сповільнити поспіх мобілізації американських збройних сил навколо Ель Сальвадору і Нікараґуа.

Ці спеціялісти переконані, що ставки Москви в Ель Сальвадорі і Нікараґуа — далеко менші як про це думають в Америці. Щодо Куби, то справа дещо інша, тому що Москву і Гавану лучать „історичні зв'язки й ідеологічна символіка", як теж і грубі більйони долярів, які Москва витрачає для втримання свого сателіта в Центральній Америці.

Покищо Америка накреслила дві прості лінії, яких не можна переступити без сильної реакції з боку Вашінґтону: кубинські збройні сили не сміють злучитися з сандіністами в можливій атаці проти Гондурасу, як теж СССР не сміє висилати своїх МІҐ-ів до Нікараґуа.

Наскільки Америка буде послідовно дотримуватися цих двох засад — невідомо, бо знаємо, що недавно совєтський корабель мав вести до Нікараґуа певні частини „якоїсь машинерії", що може відноситися також до важкої артилерії тощо. Тим часом корабель цей пропущено до Нікараґуа.

Назагал, Куба коштує Москву 4 більйони долярів, і цілком природно, Москва не дуже то хоче приєднувати таких „коштовних приятелів". Одначе, це не означає, що Москва зайнята Афганістаном, не має часу чи охоти зробити все, щоб не тільки „дошкулити" Америці, але й розбудувати свій пляцдарм під самим „носом" ЗСА — в Центральній Америці.

Назагал, американські спеціялісти є цієї думки, що Москва не наважиться на кроки, які могли б спровокувати американські мілітарні протизаходи. А якщо вірити Кастрові, то Нікараґуа має „вже всі засоби для озброєння населення для оборони революції".

Автори книжок і видавництва, які бажають, щоб про їхні книжкові видання були в щоденнику поміщені бібліографічні нотатки, вістки та огляди, повинні присилати разом з двома примірниками даного твору до редакції „Свободи" також адресу, де таку публікацію можна набути, та її ціну.

Дописи з життя громад, установ, організацій, інституцій чи осіб, включно з посмертними згадками-некрологами, мають бути не довші за три сторінки машинопису, писані через два інтервали на друкарській машинці і лише на одному боці листка паперу. Якщо допис писаний рукою, слід також дотримуватися великих відступів поміж рядками і писати розбірливо (дехто розуміє цю вимогу як писання великими літерами, насправді літери мають бути малі, але великі проміжки поміж рядками, щоб було де поправити речення, якщо зайде потреба). Дописи слід надсилати до редакції до десяти днів після описаної події. Редакція застерігає за собою право скорочувати дописи і правити мову. Просимо дописувачів подавати повні імена і прізвища у своїх матеріялах, не скорочуючи їх. У випадку англійських назв чи прізвищ слід подати їх і по-англійському і по-українському. — Редакція.

Володимир Левенець

НАЇВНІ ПОЛІТИКИ ЧИ КАПІТУЛЯНТИ?

У престижевому і широкопочитному журналі „Ю. С. Нюз енд Ворлд Ріпорт" появилася густоілюстрована фотознімками демократичних кандидатів на президента коротка, але дуже вимовна стаття під заголовком: „Як противники Реґена розв'язали б проблему в Центральній Америці". У числі згаданого журналу з 8-го серпня ц. р., редакція дала можливість висловитись у цій справі по черзі: сенаторові з Каліфорнії Аленові Кренстонові, колишньому віцепрезидентові Волтерові Мондейлові, сенаторові з Колорадо Ґері Гартові, сенаторові з Огайо і колишньому астронавтові Джанові Ґленнові, колишньому губернаторові з Фльориди Рубінові Ескю і сенаторові з Північної Каролайни Ернестові Голлінґсові.

Перший, який у політичних колах вважається лібералом, думає, що найбільшим ворогом З'єднаних Стейтів Америки в цьому районі світу є вбогість центральноамериканських держав і нерозв'язана проблема сільського господарства, тобто не переведена ще досі на повну скалю земельна реформа. Комуністичні сили в Центральній Америці, на думку сен. А. Кренстона, користають з цього, але вони, мовляв, цієї ситуації не створили. Він вважає, що в Ель Сальвадорі, наприклад, немає виглядів на закінчення громадянської війни при допомозі зброї, бо не зважаючи на мілітарні акції і посилену військову допомогу ЗСА, рух марксистських партизан набирає на силі і він сьогодні набагато сильніший політично і військово, як був тому два роки. Кренстон є великим противником висилки американського війська до Ель Сальвадору і будь-якої іншої латиноамериканської країни і висловлюється за відтягненням американських дорадників та скороченням до мінімум допомоги для цієї країни. При цьому він покликається на брак прав людини в Сальвадорі так немов би комуністи, які, на його думку, скоріше чи пізніше прийдуть до влади, несли розв'язку усіх питань, а головно питання економічного і людських прав. Допомога ЗСА противникам прокомуністичного уряду сандіністів у Нікараґуа тільки допомагає радикальним елементам в уряді затіснювати режим і обмежувати політичну свободу, — каже А. Кренстон.

Другий, згаданий нами, кандидат В. Мондейл, маючи дещо більше досвіду у веденні практичної політики в Білому Домі, спокійніше і розважливіше розглядає ситуацію у Центральній Америці. Він каже, що головною ціллю американської політики у цій частині світу повинен бути змаг за втримання демократичних свобід, поширення економічного проґресу, соціяльної справедливости, громадських вольностей, тобто прав людини. Він цілком слушно відмовляє прав Совєтському Союзові і Кубі, двом комуністичним країнам і експортерам революцій у багатьох країнах світу, ловити рибку у каламутній воді, бо ЗСА мають право і обов'язок пильнувати своїх інтересів і безпеки в сусідніх латиноамериканських державах. Перетворення будь-якої латиноамериканської держави на майбутню Кубу чи хоч би у чергову совєтську військову базу — недопустиме і потребувало б скорого і рішучого втручання з боку Уряду ЗСА. Але країнам, які респектуватимуть суверенність й територіяльну інтеґральність своїх сусідів треба дати можливість іти власним шляхом без втручання зізовні. Мондейл пропонує поширити співпрацю з Мехіко, Венесуелею, Колюмбією і Панамою, які можуть корисно впливати на більш радикальні режими і притягнути їх до переговорів. ЗСА повинні змагати також до поліпшення економічної ситуації у західній гемісфері.

Сенатор Ґ. Гарт міркує, що політика ЗСА в Центральній Америці повинна базуватись на двох основних принципах: праві кожної країни на формування своєї політичної й економічної структури без вмішування зізовні та на абсолютній свободі кожного індивідуума, що її не сміє нарушувати ніякий режим. Головною ціллю Уряду ЗСА, — каже Ґ. Гарт, — є шукати за формулою замирення. Першим кроком до осягнення цієї цілі було б припинення усяких воєнних дій у Ель Сальвадорі, по можливості допильнованих

(Закінчення на стор. 4)

Олександер Татомир

ПОЛЯКИ ПРО ОСТРОЗЬКУ БІБЛІЮ

Польське видання, яке частіше заторкує українські справи — це об'ємистий еміґраційний журнал п. з. „Zeszyty Historyczne" („Історичні зшитки"). Він появляється в Парижі у Франції. На окрему увагу заслуговує 59-ий зшиток з 1982 року, що помістив документальну статтю Андрія Кемпфі про Острозьку Біблію.

Автор розпочав свою історичну розвідку коротким описом Острога за польською Енциклопедією між двома світовими війнами: „У повіті Здолбунів на Волині при зустрічі двох рік Вілії та Гориня находиться місто Остріг з 13,000-ми мешканців, у більшості жидів, з трьома церквами, трьома костелами, з кількома середніми школами, музеєм, князів Острозьких у замку й кількома бібліотеками. З часів древньої слави зберігся в Острозі частинно зруйнований замок Острозьких і частина старинних оборонних споруд міста. Цей праруський город від 1386 року належав до князя Федора Даниловича, попередника князів Острозьких, син якого у 1430 році обвів місто мурами".

У XVI сторіччі Остріг був рухливим осередком православного релігійного й культурного життя на українських землях Річипосполитої. Заходами князя Острозького відкрито школу, названу Академією, найважливішим завданням якої було приготовити кандидатів до духовного стану. При Академії засновано друкарню українських книжок, яка в 1581 році видала слов'янською мовою св. Письмо Старого та Нового Завіту. Це монументальне видання звали Острозькою Біблією. Тлом цього видання була релігійно-культурна атмосфера на Волині та особа мецената князя Констянтина Острозького.

Острозька Академія перш усього клала натиск на грецьку й старослов'янську мови, а теж на латину, діялектику, граматику і реторику. Викладали там відомі грецькі учені такої ерудиції як Кирило Люкарис — пізніший патріярх Константинополя. Ці греки займалися не тільки наукою, але й мішалися до політики. Князь відкрив ще початкову школу грецької та старослов'янської мови у Володимирі Волинському і школу й друкарню в Дермані. Він подбав про гурт високоосвічених учених для перекладу св. Письма. В переважаючій кількості — це були українці та деякі греки. Головним редактором став ректор Острозької Академії Гарасим Данилович Смотрицький. Друкарем був великий ентузіяст друкованого слова Іван Федорович з Москви, що згодом опинився у Львові.

В острозькій типографії вжито шість родів письма, в цьому кириличні та грецькі черенки. Орнаментика книжок хоч багата, але вживана помірковано. Збережені примірники вказують на численні варіянти в тексті, складі і в графічній оправі, а це впевняє, що праця над удосконаленням твору тривала до закінчення друку.

На перших вісьмох картах Острозької Біблії йдуть черґою: репродукована декоративна титулова карта з виразно зазначеним роком 1581, герб князя Острозького з віршами, передмова князя в грецькій і слов'янській мовах, передмова редактора видання Гарасима Смотрицького, титули книг Старого і Нового Завіту. На дальших картах поміщені історичні книги Старого Завіту, пророчі й дидактичні книги, макавейські ниги, чотири євангелія, решта Нового Завіту з Календарем, післяслово, відзнака друкаря Івана Федоровича й заключне слово в слов'янській та грецькій мовах.

Про друкаря Біблії Івана Федоровича написав обширну студію історик Мєчислав Ґембаровіч.

До розвитку старослов'янської мови значно причинилася „Слов'янська граматика" Лаврентія Сизанія.

Крім Біблії Острозький видав ще кілька брошур як ось: „Про єдину православну віру", „Ключ до Небесного Царства" і „Новий Римський Календар". Брошури своїм змістом були протикатолицькі. Острог став центром поборювання Унії з Римом. На князя Острозького мав вплив князь Курбський, що утік з Москви з причини переслідувань до Польщі, де король дав йому в заряд ковельське староство. Курбський фанатично ненавидів усе, що походило з Риму, або мало зв'язок з ним.

На розбудження релігійного життя на Волині в XVI сторіччі вплинуло відродження Католицької Церкви на Заході й реформація. Віджили 15-ти вікові унійні ідеї. Думка Унії зродилася в Римі, а приготовила її папська нунціятура за деякою допомогою єзуїтів. Цю ідею завершено поєднанням на Берестейському соборі 1596 року. Рух релігійного відродження охопив усі українські землі під Польщею. При кінці XVI сторіччя головними вогнищами православ'я були Львів і Вильно, але потреба відродження найшвидше зродилася на Волині під впливом київського воєводи Констянтина Острозького й новоствореної Острозької Академії. Князь мав велетенські маєтки від Пинщини до Поділля і від Червоної Руси до київського воєвідства, з 600 церквами й 10-ти манастирями. В опінії сучасників Острозький був найбагатшим і найзнатнішим із усіх вельмож тодішньої Річипосполитої. Князь, як високоосвічена людина, проявляв окреме зацікавлення св. Письмом. Помер 1608 року.

Автор статті покористувався дослідами визначного історика православ'я Казимира Ходніцького.

Історичні джерела потверджують, що до часів постання Острозької Академії знання старослов'янської мови було дуже слабе й це було часто причиною наруг, як ось у творі Пйотра Скарги „Про єдність Божої Церкви", де він твердить, що з слов'янської мови ніколи та ніхто не може стати вченим, бо загал цієї мови не розуміє добре. У відповідь князь Курбський образливо висловився про польську мову, коли Острозький просив його, щоб переклад якогось твору Золотоустого, зроблений Курбським, негайно видати польською мовою, то він

(Закінчення на стор. 3)

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

ЩЕ ПРО „ЦИВІЛЬНУ ВІДВАГУ"

Можна остаточно погодитись з твердженням, що декому з нас бракує цивільної відваги називати річ по імені, говорити чи писати правду хоч би вона була гірка і колола в очі, замість облесливого підхлібства, потакування для святого спокою в ім'я мнимого однодумства, як пише авторка міркувань на тему „цивільної відваги" в „Свободі" з 2-го липня ц. р.

Суть справи криється в тому, що наші люди з цивільною відвагою не завжди мають можливість цю відвагу задемонструвати публічно в ім'я доброї справи. Трудно також сказати без якогось загального опиту, анкети, статистичних даних (того у нас не заведено) — чи таких початкуючих покірно, позбавлених цивільної відваги громадян є більшість, чи меншість. Якщо маємо до діла з меншістю людей з цивільною відвагою негативного типу (безкритичне потакування також вимагає дещо відваги), то може цей публічний алярм відносно затаювання гіркої правди, а плекання правди підмальованої, облудної є звичайно пересадою, „камінчиком киненим з-за плота через нечемного хлопчика на невинного прохожого".

Володимир Барагура суґерує в „Свободі" з 23-го липня ц. р. , що цивільну відвагу наші люди повинні проявляти публічно „лицарським звичаєм і з відкритим заборолом" передусім в наших часописах і журналах. Картає також В. Барагура видавців і редакторів часописів і журналів за те, що вони публікують лише матеріяли таких авторів і таку правду, яка може й коле в очі, але не тих конче, що на те собі заслужили.

З браку можливости ширшого порозуміння поміж нашими людьми при допомозі друкованого слова, популярною стала „жива газета", де нема клопоту з видавцями, цензурою, редакторами. Річ ясна, що неписана „жива газета" є чудовим ґрунтом для процвітання бур'яну видумок, джерел незгоди, де кожний з добрими і недобрими інтенціями каже розповсюджувати заслухані, неперевірені вістки про всіх і все розкладового змісту.

Ідея розширення більшої явности в популяризації чи обороні нашої гіркої правди в пресі, даючи змогу і „сірому" нашому громадянинові висловити свою думку, напевно є доброю ідеєю, яка у родовитих американців віддавна реалізується включно з персональними контактами кореспондентів газет також і з „сірими" громадянами.

Чи з огляду на нашу обмежену технічно-фінансову видавничу спроможність розширення кореспонденційного чи живого контакту з читачами є можливе — це вже інша справа.

мгр Микола Аврамчук

Кергонксон, Н. Й.

ПРИЗАБУТИЙ ПАМ'ЯТНИК

Хочу поділитися з вами такими враженнями: вчора мене відвідав на праці мій близький приятель, відомий російських письменник Ілля Суслов. Поснідавши ми вирішили піти погуляти і тому, що, балакаючи про різні справи, ми зійшли до розмови про Тараса Шевченка, ми вирішили піти до його пам'ятника, який стоїть коротких п'ять-шість кварталів від мого підприємства.

Прийшовши до пам'ятника, ми обидва зжахнулися, пбачивши в якому стані він знаходиться — довкола вигоріла трава і тільки зеленіють бур'яни, валяються поломані гілки з непочищених дерев, — валяється зламаний ящик для сміття, пляшки і різне сміття розкидані по терасі, а коло так званого фонтану (без води) лежить дохлий голуб. Деякі плити тераси і сходи до неі потріскались, довкола бруд. Нам обидвом стало дуже неприємно і ми пригнічені, пішли назад до готелю. І мені було соромно.

Ще більше опанували мене сором і досада, коли мій приятель сумно сказав мені: „Чому це так? Чому Шевченко, якого ви, українці дали всьому людству стоїть тут сиротою? Адже я думав, що вас усіх є багато в ЗСА, що ви маєте багато організацій і взагалі добре організовані. Адже цей пам'ятник є вашим лицем, як вам не соромно, як ви могли до цього допустити?"

Моїй досаді не було кінця. Тоді я подумав, а дійсно, чому? Як ми могли до цього допустити? Хто за це відповідальний? Державна служба парків? Чому ніхто до того часу не звернув їхньої уваги на такий стан речей? Ми? А де є ми? Скільки коштуватиме, щоб були зелені газони, щоб грав фонтан, щоб були квітники і росли азалії і щоб не валявся там дохлий голуб? По п'ять центів з кожного українця у ЗСА чи по десять? Назрівають нові тривожні питання: з чим і як ми святкуватимемо 20-річний ювілей відкриття пам'ятника — з дохлим голубом і сміттям, чи без?.... Цілою громадою у квітах і гордій радості, чи поділеною громадою, кожний окремо, як це станеться з вшануванням жертв Великого голоду цього року?

Здається мені, що на ці болючі питання може відповісти тільки читач, створивши громадську думку.

Юрко Повстенко

Вашінґтон, Д. К.

М. Ковшун

ЗА КОЛОСКИ

Фрагмент

I.

Орина сиділа на полу й у старій полотнині била качалкою зерно. Сама маленька, худа, з помітними слідами горя на виголоднілому обличчі. Діти біля столу. Галя на лаві під стіною. Старший братік навпроти, десятирічний Данько. Поруч нього мішок з колосками. На столі купка вим'ятого зерна. Галя й Даньо мнуть у жмені колоски і, пересипаючи з руки на руку зернята, здмухують з них остючки й полову. Часом кинуть до рота зернятко, — одне, друге й хрумають їх, як голодні кролята.

— Мамо! Чи не можна б на вітрі перевіяти зерно? — присмоктуючи пальці, — обізвався Данько.

— Бог з тобою, синку! — мати на те. — Скільки там у нас того зерна. Вітром тільки в сніг позаносить. А з сільради побачать, то ще подумають, що в нас і справді є захований хліб. А за хліб і душу витрясуть. Духом своїм, дітки, перевієм.

— Та й довго ж вимінати та перевіювати на долоні. Пучки вже мої горять, — скаржився Данько.

— Що ж робити? Така наша доля. Силу свою возами возимо на колхозну ниву, а життя важимо у жмені. Колись, бувало, у вашого дідуся і молотили і віяли машиною, — думками з минулого потішала Орина і себе й дітей. — Ще тільки на світ благословиться, а вже на току молотарка гуде. Погонич вйокає. Штилями солому до стіжка кладуть. А в коморі засіки засипають зерном.

— А чому тепер у нас не молотить машина?

— Бо земля не наша, а колхозна.

— А навіщо ви з татком пішли до колхозу? — невтямки Данькові.

— Навіщо? — сумно перепитала мати, зітхнула. — Підростеш, синку, сам довідаєшся навіщо.

— Мамо! А по скільки грам хліба їли в дідуся? — не вгавав Данько.

— По скільки грам? — гірко всміхнулася мати. — Ми тоді такого й слова не чули. Кожний собі їв, скільки сила потребувала. А що вже діти, то й на вулицю бігали з шматками хліба або коржами.

— Якби нам стільки хліба, я і вночі вставала б та їла. Багато, багато б їла, — хвалилася Галя.

— Було і хліба і до хліба, — перевертаючи з боку на бік торбинку з зерном, говорила далі Орина. — І нас Господь годував, і старців з хати не виганяли. Усім вистачало. А що вже школярам, то кожна мати пампушку чи перепічку гарячу з шматочком сала у торбу запхне. Їжте, мовляв, діти, та тільки вчіться добре.

— Коли б нам стільки хліба, то й ми училися б добре. — жалівся Данько.

— А то мені все голова болить, — за братом скиглила Галя. — Спати хочеться. Нахилюся по чобіт: метелики в очах мерехтять. А вікна в хаті отак боком, боком, як млинок, крутяться. І я з ними. Швидко, швидко. Та отак на долівку і впаду.

— А ти, Галю, очі заплющуй, то воно й не крутитиметься, — радив сестрі Данько.

Я робила так, але мене тоді якась сила тягне в темну яму.

Мати ніби не чула. Говорила далі, намагаючись згадкою про недалеке минуле придушити печію під грудьми, не дати згаснути надії на порятунок. Чистими барвами слова малювала образок за образком. Як то, бувало, після Покрови або в Пилипівку накладуть батько з дідусем мішками воза та до великого водяного млина. Намелють борошна на півроку. Питльованки на галушки та паляниці. Гречаного на оладки. Житнього з солодом на квашу в піст. Яшного на обмішку кабанцям та корівці. А то з вальців і крупчатки. Білої, білої, як сонце. На паски. А надійде Свят-Вечір, то чого мати з бабусею не понапікають та не наварять. Риба смажена. Борщ з вюнами. Узвар, кутя з медом. А що вже пирогів було на столі, то за ними й дідуся не видно. З картоплею, з вишнями, з калиною, з маком, з товченою квасолею. Білої сахарки як зварять та натовчуть, то вона солодка, наче з медом.

Данько не витримав. Повний рот набігло йому слини від материної розповіді. Висипавши на стіл вим'яте зерно й, облизуючи бліді губи язиком, підійшов до матері. За ним прибігла й Галя.

— Мамо, зваріть квасолі!

— Де ж нам узяти тієї квасолі? — бідкалася мати.

— Отам, на кілочку, в торбині, — показав Данько рукою в куток.

— То ж, Даню, синку, на насіння. Може, дасть Бог, доживемо до весни та буде що в землю кинути.

— Мамо, хоч трішечки нам зваріть, — молив Данько. — Хоч жмінечку! Хоч пучечку! Отут, мамо, дуже пече, — з болем показав під груди Данько.

— Ква-соль-ки, мамо, хочу! Ква-соль-ки! — до братового жалю додавала Галя й свого.

Орина витерла сухим кулаком очі. Довго боляче дивилася то на дітей, то на торбинку квасолі, що висіла біля полу. Важко зітхнула, поклала качалку на шмату з зерном, встала.

— Добре, діти! Зварю. Ідіть вимінайте колоски, а я намочу квасолю.

Данько й Галя раді повернулися до столу вимінати колоски. Орина зняла з кілочка торбинку. Говорить сама ніби до себе.

— Поваримо, поїмо. А на весні повилазимо пастися на кропиву, калачики та лободу. Сараною вкриємо толоку та обніжки, як худоба в моровицю.

Розв'язала торбинку, висипала в миску квасолі. Довго вимірює очима, чи не багато взяла. Бере одну-другу пучку й сипле назад у торбину, зав'язує і вішає на кілочок. Налила в миску води й поставила на припічку. Сама знову взялася бити качалкою зерно.

— Ти любиш, Даню, квасолю? — з радощів запитала Галя.

— О-о! Та ще й як! Який наїдок із сухих зернят? Скільки не хрумай, все одно голодний. А квасоля, як звариться, стає велика та м'яка. Її швидко наїсися. А від зерна тільки під грудьми болить, — радо хвалився Данько.

У сінях хтось дрібно затупотів ногами. Мати насторожилася. Діти полякалися, поприпадали до столу, ніби хижак намагався вихопити з-під них нам'яте зерно. У хату вбіг учителів Володя.

Даню! Швидше, збирайся! — засапавшись, ірвав словами Володя.

(Продовження буде)

Поляки...

(Закінчення зі стор. 2)

заявив, що гнучких формою слов'янських і грецьких проповідей не можна вірно перекласти на „польське варварство". Це вказує, що князь ставив на рівні слов'янську та грецьку мови, а навіть давав їй пріоритет перед грецькою.

В Україні перевидано Острозьку Біблію в Києві, Почаєві та Галичині, а в московському князівстві зроблено аж 14 перекладів цього релігійного твору.

Хоч в XVI сторіччі в Україні був цілий ряд слов'янських біблійних кодексів, починаючи перекладом св. Кирила і Методія, але вони обмежувалися тільки до певних частин св. письма, чи до текстів уживаних у Літургії. Острозька Біблія вперше у слов'янській мові помістила на 628 картах повний переклад св. Письма.

Доцінюючи велетенське значення для росту Української Православної Церкви та культури українського народу Констянтина Острозького, не можемо поминути мовчанкою історичного факту, що в критичному моменті, князь своїм небувалим авторитетом не допустив до релігійного об'єднання українського народу на Берестейському соборі, а це в майбутньому було рішальним фактором при виборі російського союзника у боротьбі козаччини за свою державність.

„Історичні зшитки" польського Літературного Інституту, що періодично появляється в Парижі, з огляду на свій джерельний зміст та часто-густо українську тематику, повинні стати об'єктом зацікавлення українського громадянства.

В Олбані відзначили Тиждень Поневолених Народів

Заходом Стейтового Комітету Поневолених Народів в Олбані 18-го липня відзначили Тиждень Поневолених Народів. Біля Капітолю зібралося понад 150 осіб з-поміж поневолених народів: українців, поляків, литовців, лотишів, естонців, мадярів і інших, які знаходяться під комуністичним ярмом.

Голова Комітету литовка Берніс Авіза відкрила віче вступним словом. Представник губернатора нюйоркського стейту прочитав свою проклямацію про Тиждень Поневолених Народів. Представники мейорів Амстердаму, Вотервліту, Гадсону, Коговзу, Ренселліру, Скенектеді і Трою прочитали проклямації мейорів тих міст.

Потім зібрані почали похід зі свічками до католицької катедри. Спереду несли великий транспарант з написами всіх поневолених народів, потім несли прапори й написи з назвами поневолених країн.

У катедрі Непорочного Зачаття проспівали американський гимн, а потім відбулася екуменична програма. О. Юріс Пуданс, латиш, провів молитву, полька виголосила поему про „Солідарність" англійською мовою. О. Казімір Пуґевіціюс голова Литовського допомогового комітету й Інформаційного центру, виголосив головну доповідь. Проф. Шандор Бальоґ, мадяр, виголосив поему про мадярську революцію.

Священики всіх віровизнань відмовили молитви (дедикації) за свої народи. Було 8 священиків, з того — два українці: о. митрат В. Андрушків з Коговзу та о. І. Куліш з Гадсону. Представники поневолених народів засвітили „свічки волі". Латишська струнна оркестра відіграла популярну мелодію „Коклес". Доповідь про голод в Україні в 1933 році виголосив о. І. Куліш. Це була найсильніша точка екуменічної програми при участі священиків і вірних багатьох віровизнань. Вкінці рабин Бернард Блюм провів молитву в намірені переслідуваних жидів в СССР.

Піснею „Ґад блесс Америка" закінчено це відзначення Тижня Поневолених Народів. Українці творили більше ніж половину зібраних. Одначе бракувало чотирьох українських священиків. Були представники всіх українських організацій Олбанської округи.

Заходом відділів ООЧСУ і ОЖОЧСУ в законодавчому будинку зорганізовано виставку матеріялів про всі поневолені народи, головно про голод в Україні в 1933 році, про що пригадувала велика картина українського голокосту. Ця виставка тривала цілий тиждень, дижурували представники наших організацій.

Найбільше праці вклали інж. М. і Д. Свідерські, родина Наугольники, Е. Наболотний, інж. Я. Спіяк, наші ветерани, члени відділів УККА та інших українських організацій. Слід ствердити, що українці проявили найбільшу активність

Н К.

КОМУНІКАТ

1. Після довготривалого підготовчого періоду 17-го вересня 1982 року відбулися в Ню Йорку Загальні збори ініціяторів для організаційного оформлення Товариства Українсько-Єврейської Співпраці на Північну Америку.

2. Загальні збори вислухали і схвалили статут Товариства Українсько-Єврейської Співпраці, обговорили пропоновану програму співпраці української і жидівської громад і вибрали Управу товариства на тимчасовий період одного року.

3. Коротке перебування двох гостей з Ізраїля, д-ра Ізраїля Клейнера і Якова Сусленського, перед зборами в Америці й Канаді та велика географічна віддаленість заінтересованих співпрацею людей вимагали, щоб заключні організаційні заходи й уконституування вибраної Управи перекласти на наступні збори Управи.

4. Такі збори Управи відбулися 14-го листопада 1982 року і 11-го червня 1983 року, і у їх вислідi управа Товариства Українсько-Єврейської Співпраці уконституувалась в такому складі: голова — Юрій Мошинський; заступники голови — Дейвид Рот, Мирон Куропась, Євген Стахів; члени Управи — Адам Сімс, Івась Сось, Михайло Воскобійник, Ян Голуб'єв, Соломон Герц, Тарас Гунчак, Марк Поповський, Алекс Максудов, Олекса Біланюк, Ян Бородовський, Андрій Міхняк, Аллен Каґедан, Леонід Тарасюк, Ісаак Карант; Контрольна комісія — Ярослав Падох, Степан Процик, Ізраель Шмуклер.

5. Загальні збори рекомендували вибраній Управі:

а. Встановити контакт з існуючими комітетами українсько-жидівської співпраці в містах Америки й Канади та з поодинокими прихильниками і оформити організаційну мережу.

б. Віділити із складу Управи виконуючий орган для контакту й організаційної роботи.

в. Протягом одного року підготовити скликання звичайного з'їзду делегатів місцевих комітетів українсько-жидівської співпраці.

Управа Товариства Українсько-Єврейської Співпраці

Обмеження у виплаті допомоги для старших громадян не буде

Міністер національного здоров'я і суспільної опіки Канади потвердила, що уряд Канади абсолютно не має пляну зменшити виплачування допомог для старших громадян Канади. Моніка Бежан сказала, що вона відчувала, що цю заяву було необхідно зробити у зв'язку з поширеними чутками й оповіданнями, які кружляють у деяких колах відносно можливости зниження виплати старшим громадянам як результат фінансового обмеження.

М. Бежан говорить, що виплати згідно з забезпеченевою старечою пенсією і ґарантованою програмою додаткового приходу будуть продовжуватися, згідно з індексом зростання цін, щоб іти впарі зі зростом інфляції.

М. Бежан оголосила, що виплата за три місяці, що починається в липні цього року, включає вже повний зріст коштів прожитку. Це збільшує пенсійний чек для старших віком громадян до 256.67 дол. А максимальний ґарантований приход для індивідуальної людини збільшився до 157.68 дол. дол.

Ґарантований приход виплачують тим пенсіонерам, приход яких із старечою забезпеченевою пенсією є обмежений. Сума виплати різниться у відношенні до їхнього приходу.

Іспит на мистця фортепіянової музики

Марія Бах закінчила в 1976 році середню музичну школу Істмана в Рочестері, Н.Й., з відзначенням. Ще в школі вона виграла змагання за першенство і їй припала честь виконувати фортепіяновий концерт Ґріґа ч.І з відомою Рочестерською Філгармонією у великій залі театру Істмана. При кінці шкільного року школа влаштувала їй самостійний концерт.

Коли вона перейшала на студії до Рочестерського університету, виступала дуже часто перед американською і українською публікою, брала участь у літніх музичних фестивалях в Санта Барбара Академії в Каліфорнії, в Чічоті, Н.Й., а в 1982 році—в американському Музичному Інституті в Ґрацу, Австрія. Студії ці завершила бакалавреатом з фортепіяно, як головного предмету. Тоді ж вона дістала стипендію до консерваторії Нової Англії в Бостоні і там працювала над подвійним дипломом: фортепіяно, як головний інструмент і акомпаньямент, та була асистенткою на обох відділах.

10-го квітня ц.р. в Бостоні в концертовій залі Вілліямса відбувся дипломовий речиталь Марії Бах, кандидатки на мистця музики, головний предмет фортепіяно, як сольовий інструмент.

Але на цьому не закінчилося. Рочестерська школа Істмана, горда за свою колишню ученицю, запросила її повторити цей речиталь у нас, і ми мали нагоду недавно почути відому вже нам Марію, за музичним розвитком якої давно слідкували й подивляли її здібності, пильність і витрівалість.

У програмі були дві сонати Доменіко Скарлятті А-дур і Д-дур. П'ятсот п'ятдесят сонат (це твори-перлини малої форми, не в значенні нинішніх сонат) записали імя цього композитора в історії музики, як одного з найбільш оригінальних ХУІІІ століття. Більшість сонат повільні, поетичні, повні туги й співучости. Інші віддзеркалюють темперамент кольоритних еспанських танців, де чується звук кастаньєтів, гітар, мандолін, удари бубнів. Марія виконала по одному зразкові кожного жанру.

Берцез Ф.Шопена Оп. 57 вимагає великої й прецизної техніки та чуттєвої, співучої інтерпретації.

Соната 2 в Д-молі, оп. 14 Сергія Прокоф'єва, одна з кращих його творів, написана в 1912 році у клясичній чотиричастинній формі. Його музика елеґантна, з гарними мелодіями і цікавим ритмом.

Соната Франца Шуберта в Ц-дур, також у чотиричастинній формі,—це великий репрезентативний твір, це одна з трьох, які композитор написав під кінець свого життя, коротко перед смертю, і найкраща з них. Така вона гарна й мелодійна, що слухається її з „запертим віддихом".

Як бачимо, Марія виконала різнорідний репертуар, написаний в різних часах і стилях, як пристало на дипломовий іспит. Шлях від початків до зрілости довгий і нелегкий, але Марія Бах пройшла його з великим успіхом, і її батьки, а також і багато громадян Рочестеру, які завжди її попирали, можуть пишатися нею. В неї перлиста й прецизна техніка, бездоганна пам'ять, а між бігом пальців по клявіятурі і думкою є інтимний зв'язок, інспірований великою музикальністю.

Пишемо так не тому, що годиться похвалити, а тому, що Марія повністю заслужила собі на це, показавши нам чудові нюанси виконання. Добра школа не дала б їй диплому з відзначенням, якби було інакше.

З нагоди закінчення маґістерських студій з фортепіяно Марія подарувала зі своїх скромних заробітків п'ятдесят долярів на школу українознавства, яку колись відвідувала й закінчила матурою. Чи багато найдеться таких?

Ці слова —це моя квітка з нагоди гарного успіху молодої людини.

Л. Цегельська

Новий лікар



Д-р Богдан Сидор-Чарторийський

Богдан — молодший син д-ра Миколи Сидор Чарторийського та св.п. Богданни завершив свої студії та осягнув диплом доктора медицини 26-го травня ц.р.

Богдан, як член СУМ-А, закінчив матурою школу українознавства при СУМ-А та академію св. Юра в Ню Йорку. Одержавши стипендію від Ради реґентів, почав студіювати в міському університеті, Сиpі коледжі, а потім був прийнятий до Давнстейт Ню Йорк Медичного університету у Брукліні.

Студіюючи в тих університетах, спочатку закінчив Сити коледж, отримавши диплом бакалявра Магна Кум Лявде в психології.

У Давнстейт Медичному університеті закінчив студії, отримавши диплом доктора медицини.

Д-р Богдан працює тепер лікарем загальної медицини у Статтен Айленд шпиталі, Ню Йорк, а згодом спеціялізуватиметься на лікаря психіятрії.

Д-р Богдан Сидор Чарторийський член СУМ-А та член 485-го Відділу у Ню Йорку Українського Народного Союзу.

П.Зелен

У СОРОКОВИЙ ДЕНЬ ВІДХОДУ У ВІЧНІСТЬ

бл. п.

Любомира Рихтицького

(Степана Любомирського)

будуть відправлені

ЗАУПОКІЙНА СЛУЖБА БОЖА І ПАНАХИДА

в суботу, 27-го серпня 1983 р., о год. 7:30 ранку в соборі свв. Володимира і Ольги в Чикаґо, Ілл.

Про ласкаві молитви за душу Покійного просять:

дружина — ЗЕНА
мати Покійного — ЕВГЕНІЯ
брат — ЮРІЙ з дружиною МАРІЄЮ і дітьми АСКОЛЬДОМ, РОКСОЛЯНОЮ, ОЛЕКСАНДРОМ І ОРЕСТОМ
донька — ТАМАРА СЛИВИНСЬКА з чоловіком МАРКОМ і донечкою ВІРОЮ
син — НЕСТОР
донька — КСЕНЯ
теща — ЕВГЕНІЯ МАТЛА
родини : БОЖЕМСЬКИХ, ВАНДЖУРІВ, МАТЛІВ, ХАРКЕВИЧІВ, КАЗАНІВСЬКИХ, ДУБІВ, ДІДУШАКІВ, КОСАКІВ, ДЯКІВ І КРАЄВСЬКИХ

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА І ПОДЯКА

В глибокому смутку і горю ділимося сумною вісткою з Родиною, Приятелями і Знайомими, що в неділю вранці, дня 24-го липня 1983 року з Волі Всевишнього, на 82-му році життя, відійшов від нас у Вічність наш Найдорожчий і Незабутній

МУЖ, ТАТО, ДІДУСЬ, ПРАДІДУСЬ, БРАТ, ШВАҐЕР І ВУЙЦЬО

бл. п.

ІВАН БІШКО

У безмежному смутку і горю залишив велику Родину: дружину МАРІЮ, доньку ОЛЮ з Родиною, сина МИРОНА з Родиною, сестру АНАСТАЗІЮ з Родиною, шваґрів з Родинами і дальшу Родину в Україні.

Тіло Покійного лежало в похоронному заведенні І. Сенька в Бруклині, Н. Й. Дня 26-го липня 1983 р., о год. 8-ій веч. була відправлена ПАНАХИДА.

ПОХОРОННІ ОБРЯДИ відбулися з похоронного заведення 27-го липня 1983 р., о год. 9-ій рано до церкви св. Духа в Брукдині, Н. Й. По відслуженні похоронних відправ відпроваджено Покійного на місце Вічного Спочинку на цвинтар Сайпрес Гілл в Брукдині, Н. Й.

•

Складаємо сердечну подяку Високопреподобному о. Ю. Бінковському — парохові церкви св. Духа в Брукдині за відслуження Панахиди в похоронному заведенні та похоронні відправи в церкві і на цвинтарі. Висловлюємо щиру подяку дириґентові хору п. Л. Рейнаровичеві, що своїм співом звеличав похоронні відслуження.

Дякуємо похоронному заведенню І. Сенько за професійну і чесну обслугу і за поради в похоронних справах.

Наша щира подяка Родині, всім Приятелям і Знайомим, що в часі нашого смутку і горя прийшли зі словами розради і висловами щирого співчуття. Складаємо щиро сердечну подяку Всім, за зложення вінків і квітів на домовину Покійного, за молитви і Служби Божі.

Нехай Милосердний Господь винагородить Вас щедрими ласками, щастям та здоров'ям, а душу Покійного Царством Небесним.

Вічна Йому Пам'ять!

В глибокому смутку:
дружина — МАРІЯ
ДІТИ, ВНУКИ, ПРАВНУЧКА І РОДИНА

Ділимося сумною вісткою з Родиною, Приятелями і Знайомими, що в неділю, 7-го серпня 1983 р., з Волі Всевишнього відійшов від нас у Вічність на 71-му році життя

наш Найдорожчий

МУЖ, БАТЬКО І ДІДУСЬ

бл. п.

Стефан Катинський

ПАНАХИДА буде відправлена у четвер, 11-го серпня 1983 р., о год. 7:30 веч. в похоронному заведенні П. Яреми в Ню Йорку, Н. Й.

ПОХОРОН відбудеться у п'ятницю, 12-го серпня 1983 р., о год. 9:30 ранку з похоронного заведення до церкви св. Юра, а відтак на український православний цвинтар св. Андрія у С. Баунд Бруку, Н. Дж.

Горем прибиті:

дружина — МАРІЯ
дочка — ОЛЬГА з мужем ВАСИЛЕМ
син — МИХАЙЛО
син — ВОЛОДИМИР з дружиною АНДЖЕЛОЮ
внуки — АЛЕКСАНДЕР, МИРОСЛАВ, ВАСИЛЬ І СТЕФАН

Наївні політики...

(Закінчення зі стор. 2)

міжнародними чинниками чи Об'єднаними Націями. Черговим кроком до замирення Гарт вважає відтягнення із Ель Сальвадору всіх закордонних дорадників, а з Центральної Америки всіх закордонних військ і припинення достави всякої зброї обидвом сторонам. „Я запропонував в Сенаті заморозити всяку військову допомогу для Ель Сальвадору, а обмежитись тільки до господарської і гуманітарної допомоги", — заявив Гарт, який пропонує створення щось у роді пляну Маршала, очевидно не здаючи собі справи, що всю цю економічну допомогу можуть дуже зручно використовувати марксисти, так як це робили комуністи Росії з допомогою Антанти для Денікіна й інших військових частин царської армії в 1918-21 роках.

Подібну думку поділяє відносно нова людина у політиці, колишній астронавт Джан Ґленн, який, замість двоступневої програми поширив її до п'ятьох точок, одна з яких (п'ята) звучить дуже наївно, бо у ній говориться, що Уряд ЗСА повинен переконувати центристів і лівих марксистів, що насильство не веде до розв'язки проблеми громадянської війни. Не зважаючи на заанґажованість Нікараґуа в допомозі марксистам, Ґлен гостро опонує проти евентуальної інтервенції ЗСА чи збройної допомоги противникам режиму сандіністів. Очевидно, політичні спостерігачі й аналітики не багато присвячують уваги опінії сен. Дж. Ґленна, який, мабуть, таки не знає суті комуно-московського імперіялізму і тому несвідомий загрози, яку він несе вільним ще народам світу.

Рубін Еск'ю узалежнює дальшу військову й економічну допомогу для країн Центральної Америки, зокрема для Ель Сальвадору, від лібералізації режиму і відновлення прав людини, а Е. Голлінґс взагалі заявляє, що „наша політика в Центральній Америці ефективно не проявляється, місцевий уряд не виграє війни з марксистами, а президент Р. Реґен повинен поробити зміни у підході до розв'язки проблеми в Ель Сальвадорі".

Він, як і його колеги, опонує щодо підтримки партизанських частин в Нікараґуа, бо це, мовляв, заохочує сандіністів наближатися політично і військово до Куби і Совєтського Союзу, „втягаючи ці країни у внутрішні справи латиноамериканських країн, що у свою чергу може привести до розпутання справжньої війни". Дипломатичні шляхи, на його думку, є найкращою розв'язкою. В обличчі совєтської і кубинської військової замішаности в багатьох країнах Латинської Америки, зокрема в Нікараґуа і Ель Сальвадорі-твердження Голлінґса звучить більш як наївно.

Ось так більш-менш уявляють собі розв'язку проблем у Центральній Америці кандидати на президента з Демократичної партії, якщо б одному з них прийшлося замінити Роналда Реґена після президентських виборів. Можливо, що дехто з них вірить у щирість слів теперішнього генсека ЦК КПСС Юрія Андропова, який свого часу заявив, що СССР не хоче експортувати революцій, прагне миру і розрядки. Події в багатьох країнах світу доказують, однак, щось протилежне та виявляють, що імперські чинники і далі ведуть політику проникання і підбурювання клясичними для них методами. Політик, та ще й претендент на крісло президента великої надпотуги, якою без сумніву є ЗСА, мусів би бути знайомим з основами, на яких побудована совєтська зовнішня експансивна політика, і що основною ціллю цієї політики є захопити контролю у цілому світі. Для цього, очевидно, треба в першу чергу підірвати не тільки престиж ЗСА, але „доказати", що вони змагають до воєнного конфлікту із Совєтським Союзом й іншими соціялістичними державами з допомогою нуклеарної зброї. У цьому пляні є розпалювання льокальних війн і революцій з допомогою яких дуже легко, під прикриттям барабанної пропаганди, перехоплювати одну за одною країни, як це сталося у випадку Куби, Анголі, Етіопії, Нікараґуа, Афганістану та інших.

„Війна ідей" і справжня війна за опанування світу вже почалася і якщо цього своєчасно не зрозуміють американські політики, то вони готові запропастити найбільш свободолюбну, найбільш демократичну державу у світі.

Виставка картин Лариси Мартинюк на Союзівці

У неділю, 24-го липня ц.р. відбулася на оселі Українського Народного Союзу Союзівці виставка картин Лариси Мартинюк. В просторій залі „Веселки" естетично розміщено понад 30 образів мисткині. Глядачам відразу впало в очі, що мисткиня милується в зображенні квітів. Зокрема було багато картин різного розміру із ірисами. На виставці були великі полотна, середні і мініятурні. Картини переважно мальовані акриліком, були теж дві олійні, акварелі, два рисунки і два коляжі. Мисткиня малює в реалістичному стилі, до якого речі, тепер повертається ціла низка мистців-малярів. Є також декілька картин, які злегка переходять в уявний стиль (сурреалізм), наприклад, „Соняшники", „Далії", „Білля на ливні".

Помітний триптих із ірисів. Три великі полотна, одне біля одного, на них ці квіти в темних цеглястих красках. Іриси на цих картинах дуже подібні одні до одних, та проте кожний інший. Мисткиня любить малювати серійно, як сама це сказала. Хоч кольори ірисів неприродні, ціллю мисткині було передати структуру квітів, і це вона зробила бездоганно.

Дуже оригінальна велика картина „Білля на ливні", втримана в синьо-сірих кольорах. Талановито відданий порух білля, так, що вам здається, що картина не підходить до загального стилю виставки, але коли уважливіше приглянутися, то можна побачити на біллі зариси пелюсток квітів, що, очевидно, до певної міри гармонізує із великою кількістю картин квітів із загальною формою мистецької передачі.

Зображення квітів, і великих образів і мініятур дійсно гарні. Із інших картин звертають на себе увагу „Бодяки" (олія), „Цибуля", „Соняшники", „Туліпани" і „Рожі". Між картинами був тільки один краєвид—озеро-водозбір в Кетскильських горах (по дорозі з Кергонксону до Гантеру).

Тематиці Великого голоду присвячено два коляжі, дуже оригінально виконані та до деталів продумані. Велика картина передає проблему голоду, як це підкреслила мисткиня, в політичному аспекті. Горішню полосу картини виповняють чорні силюетки „Святої Софії" та інших неокреслених структур на тлі темно-фіялкового неба.

Друга полоса—це вишиване полотно. Вишивка із Микулиць (Київщина), яку мисткиня відшила з малого взору. Вишивка виявляє смуток, видно у ній форми хреста. Третя полоса—це горизонт землі і неба, і там з правого боку прикріплена коверта, в яку вкладено витинки з часописів із короткою інформацією про голодову облогу України 1932—1933 років. Четверта, долішня полоса,—це черепи померлих з голоду.

Другий коляж, як пояснює мисткиня,—це передання нашого трагічного минулого, анатомічна ілюстрація голоду—кістяки і черепи. Обидва коляжі роблять сильне враження. Вони, головно, надаються на виставки для неукраїнської публіки, щоб звернути увагу глядачів на трагедію України. Праці мисткині виявляють непересічний талант та велику її працьовитість, прецизно викінчені до найменших деталів. Мисткиня, хоч молода, та не початкуюча. Має за собою цілий ряд виставок, зокрема на загальноамериканському полі, на яких здобула велике признання. Нещодавно її праці були показані на престижевій виставці в американському музеї-ґалерії в Стемфорді.

Лариса Мартинюк студіювала мистецтво в Монтклер коледжі в стейті Ню Джерзі, та в Корнел університеті в стейті Ню Йорк і закінчила студії магістерським дипломом. Фахова підготовка, талант, працьовитість та нахил до експериментування, до шукання нових доріг, нових форм мистецького вияву запевняють мисткині великиі успіхи в майбутньому.

Д-р Михайло Снігурович

Згадаймо жертви кривавої хвилі 1941 року

ВІДЗНАЧЕННЯ НА ЗЕЛЕНІ СВЯТА В ТОРОНТО

В Торонто на Зелені Свята в неділю, 26-го червня, в катедрі св. Володимира урочисті сумні збори біля 200 осіб, зібраних на заклик Товариства Волинян Торонто, після Панахиди відзначили одну з великих трагедій України. Ця трагедія майже зовсім прикрита серпанком забуття поміж ширшим громадянством, а цілком незнана поміж чужинцями, і в тому, що пам'ять про неї ще жевріє, завдячуємо головно Товариству Волинян в Торонто. Чому ж так мало згадуємо про цю трагедію?

Говоримо ж ми про десятки тисяч українців—чоловіків, жінок, а навіть і дітей, розстріляних військами НКВД большевицької Росії під час літа та осени 1941 року. Можливо, що ця трагедія менш відома, бо відбувалася у перших місяцях війни. Алеж тут ідеться не про жертви війни, а про розраховані вбивства, насамперед в'язнів патріотів України, тих, яких большевицька Росія хотіла знищити та не хотіла, чи не могла вивезти до концентраційних таборів на сході і тому розстріляла.

Зокрема великі жертви цій трагедії понесли Волинь та Галичина влітку 1941 року, але страждала ціла Україна. Зразу ж по вибухові війни велика кривава хвиля перейшла цілою Україною зі заходу на схід, де російські війська НКВД при відступі розстрілювали передусім в'язнів-патріотів—від Перемишля до Львова, від Луцьку, Кременця, Кам'янець-Подільського до Рівна, Києва, Дніпропетровська, Донбасу та попри Харків, залишивши за собою десятки тисяч часто непохованих тіл.

По всій Західній Україні десятки тисяч нових в'язнів-бож Москва добралася до неї лише восени 1939 року—були по в'язницях, переповнених доценту. У більшості випадків там большевики навіть і не робили спроби вивозити в'язнів на схід. Розстріли розпочалися на Волині зразу після вибуху війни.

У Луцьку, вже на другий день війни, 23-го червня 1941 року, розстріляно понад 3,000 в'язнів-патріотів, головним чином квіт молоді. У Дубні розстріляно понад 2,000 в'язнів. Дуже мало вийшло друком документації про масові розстріли тієї кривавої хвилі. Найповніше описані розстріли у Львові, і про це вийшла брошура у видавництві „Смолоскип" декілька років тому. Дуже мало вийшло друком щодо розстрілів в інших областях України, а те, що вийшло, описує лише окремі епізоди з окремих місцевостей.

Чи не час описати цю трагедію докладно і систематично і видати таку наукову працю друком?

Ось один з епізодів цієї кривавої хвилі, коли вона докотилася Донбасу, і торкається він розстрілу дітей. Андрій Водоп'ян свідчить про цю подію у „Білій Книзі про чорні діла Кремля", що вийшла під редакцією історика Семена Олександровича Підгайного. Андрій Водоп'ян був вояком у совєтській російській армії. Відступаючи, його відділ натрапив 18-го вересня 1941 року на території окупованої совєтами України на яр повний тіл хлопчаків, в більшості від 14-го до 16-го років життя. Цей яр був 14 миль від станції Чарциськ, а 60 миль від міста Сталіно на Донбасі. Пише А.Водоп'ян так:

„Діти лежали у різних позиціях... Вони були зодягнені в чорне, і ми пізнали, що це учні ФЗУ—ремесничої школи. Ми нарахували усього разом 370 тіл. Вони усі були забиті кулеметним вогнем. Цю групу дітей евакуйовано було з Сталіно і вони ішли пішки 60 миль, і будучі виснажені... попросили транспорту."

Натомість військо НКВД розстріляло їх кулеметами. Але цих злочинців ніхто не розшукує, ними не цікавиться прокуратура жодної країни, а, навпаки, виконавці, напевно, нагороджені орденами чи Красного Зманени чи чогось подібного і доживають вони свого віку на багатих пенсіях енкеведистів тощо, і то, мабуть, на тій же Україні, дітей якої вони катували. Їх мучають лише залишки сумління і всезростаючий страх Божої кари та людської, якщо б терористична держава СССР, яка їх обороняє і покриває, розвалилася.

Отже, згадуючи пам'ять розстріляних невинних, тих десятків тисяч дорослих українців-патріотів, чоловіків та жінок, не забуваймо згадати і про цих 370 українських дітей, політична провина і саботаж яких полягав у тому, що вони втомилися і ноги боліли. Їх постріляно у яру, а матері до смерти чекали, а деякі і тепер ще очікують з надією вістки від них; а про цей яр світ не знає, хоч злочин цей теж кричить до неба. Де роман чи кінофільм про це?

Кого з-поміж в'язнів розстріляло НКВД? Виключно політичних в'язнів, за існуючими відомостями. Один із крем'янчан на Волині того часу докладно і по-іменно установив, що розстріляні того літа у Крем'янці були усі дійсні патріоти України.

Кримінальних злочинців совєти здебільшого просто випускали, правдоподібно, з наміром зробити ще більш нестерпним життя мирного населення України, та й офіційна політика скерована була на те, щоб залишити на Україні лише спалену землю, чого, правда, не допустило селянство спонтанним прифронтовим творенням пожежних бригад та прямим опором ще перед приходом німців.

Убивства систематично провадив НКВД не лише по великих містах, але і по містечках та по селах. У багатьох випадках убивства були проведені тортурами.

У вже згаданій „Білій Книзі про чорні діла Москля" М. Коваль так описує сцену по відступі совєтів у тюрмі у містечку Камінці-Струмиловій Львівської області:

„Після відступу комуністів з Камінки-Струмилової знайдено у місцевій в'язниці тіла (Богдана і Михайла Мулькевичів та їхнього підмайстра) з 33 іншими жертвами, забитими надзвичайно садистично. Всі тіла були зв'язані колючим дротом і всі мали знаки страшного побиття. Деяки мали гвіздки, забиті в черепи. Жодний з них не був застрелений."

Той же М. Коваль пише у „Білій Книзі" і про вбивства в селі Тадань, 5 кілометрів від Камінки-Струмилової. Там недалеко було знайдено 18 тіл забитих. Вони були прив'язані до дерев, а їхні груди були пробиті багнетами.

Велике, добре й почесне діло робить Товариство Волинян Торонто, відзначаючи пам'ять усіх цих мучеників, десятки тисяч патріотів України Панахидою, сумними зборами та тризною, за нашим звичаєм з року в рік а в останньому часі на Зелені свята 26 червня в православній катедрі св. Володимира в Торонто.

По Панахиді урочисті збори, що зібралися на заклик Товариства Волинян, під предсідництвом голови Товариства Новицького почалися в 1-ій год. До головного столу закликано президію в складі: пані Легенюк, пані Горохович, проф. д-ра Олега С. Підгайного і д-ра Валентина Мороза. Д-р Мороз і пані Горохович виголосили короткі змістовні доповіді. Присутніх було 200 осіб. Андрій Славич деклямував.

На закінчення Зборів предсідник Новицький закликав проф. д-ра Олега С. Підгайного, голову Ділового Наукового Комітету Канади для відзначення 50-річчя Великого штучного голоду в Україні 1932-33 років, прочитати резолюцію цих Зборів. У першій частині резолюції подано історичну базу для неї та причини потреби дії. В кінцевій частині подано заклик до громадянства так:

„Тому ми, українці і українки, що зібрані сьогодні, закликаємо Централю Комітету Українців Канади звернути увагу на традицію витворену в Торонто Товариством Волинян, та подати свій заклик до всього українського громадянства Канади та вільного світу відзначити цю сумну подію урочистостями під кінець червня кожного року по цілій Канаді та у вільному світі, де тільки живуть українці, так довго, як сягатиме пам'ять, і закликаємо ще управи українських організацій Торонто і Канади звернутися, в свою чергу, до Централі Комітету Українців Канади у підтриманні цього нашого прохання до Централі, та прилучитися до ініціятиви Товариства Волинян Торонто для спільного, соборного, вселюдного та величавого відзначення цієї річниці з року в рік, і остатньо, закликаємо, щоб наші наукові інституції подбали, щоб була підготована і вийшла в світ наукова праця чи праці, якщо можливо то англійською мовою про цю трагедію, цілком незнану широкому світові."

Проф. д-р О. С. Підгайний запропонував від президії Зборів, щоб резолюцію прийняти, що і було переведено одноголосно. Після цього присутні мали невеличку перекуску і довго ще гуторили про минулі сумні події та про це успішне відзначення пам'яті українців-патріотів, жертв большевицької Росії в 1941 році.

П. О.

Конференція Асоціяції Спадщинних мов

Друга Конференція Онтарійської Асоціяції спадщинних мов відбулася у Торонтонському університеті 9,10 і 11-го червня ц.р., під гаслом „Плянування поступу".

Увечері в четвер, 9-го червня, відбулося офіційне відкриття, що його перевели голова організаційного комітету Альберто Ді Джованні; д-р Мейвіс Бирк, голова Онтарійського дорадчого комітету багатокультурности; проф. Вілліям Данфі, директор інституту св. Михайла, та Анджело Ді Янні, голова Асоціяції спадщинних мов. Головну доповідь виголосив професор Торонтонського університету Ямшер Мавальвала. Присутні вчителі, адміністратори, батьки та представники інших провінцій (понад 250 осіб) довідалися про те, що в Онтаріо навчається сорок двох мов 86,000 учнів, або 41 відсоток усіх школярів провінції.

Цілий день у п'ятницю та до обіду в суботу відбувалися сесії та робітні, спрямовані на удосконалення метод навчання інших ніж англійська і французька мов , та вияснення провінційної і федеральної відповідальности й фінансування програм спадщинних мов. Виставки інформативних та допоміжних матеріялів і методичних посібників улаштували державний секретаріят, багатомовна книгослужба та поодинокі етнічні групи. Багату виставку українських підручників та матеріялів зорганізувала учителька цілоденної школи з Міссісаґа Оксана Вишницька.

Представники поодиноких етнічних груп мали нагоду подати свої рекомендації та резолюції. Особливу ініціятиву виявили представники італійської групи. На жаль, від українців не було жадного представника шкільних референтур ані Провінційної Ради, ані Централі КУК.

У суботу відбулася українська сесія під проводом мгр Іроїди Вишницької. Темою її викладу було плянування лекцій для однієї, двох або й трьох груп у одній клясі. Крім того, було обговорене питання ролі українських учителів у асоціяції. Участь взяли вчителі з Гамілтону, Кенори, Стоні, Крік, Тандер Бей, Тімінсу, Едмонтону, Оттави, Симко та Кіченеру. Не було тільки ані одного вчителя чи вчительки української мови з Торонто.

На закінчення конференції відбулися Загальні збори, на яких прийнято статут, вибрано нову управу та заплянувано наступну конференцію, що відбудеться в червні 1984 року в Оттаві і матиме всеканадський характер. До нової управи увійшла як другий заступник голови учителька з Іслінґтону Таня Онищук.

На основі статуту до асоціяції можуть належати не тільки вчителі, але й батьки та адміністратори, і кожний, хто цікавиться розвитком програми спадщинних мов. Тому що більшість українських шкіл в Онтаріо частинно або й повністю утримуються фінансами цієї програми, було б корисно, щоб українська громада присвячувала більше уваги подібним конференціям.

Юлія Войчишин
Шкільний референт Відділу
КУК в Оттаві